
Marin SRAKIĆ, Đakovo

UREDNICI I SURADNICI GLASNIKA / VJESNIKA ĐAKOVAČKE I SRIJEMSKJE BISKUPIJE OD 1873. DO 1997. GODINE

Malo je biskupija u svijetu koje se mogu pohvaliti dijecezanskim glasilom koje kontinuirano izlazi 125 godina, kao što se to može pohvaliti Đakovačka i Srijemska biskupija sa svojim "Glasnikom" odnosno "Vjesnikom" koji je počeo izlaziti 1873. i izlazi do danas. Svakako da su tome doprinijeli i njegovih 18 urednika, koji su svojom sposobnošću i koncepcijom te umješnim pronalaženjem suradnika davali sliku ovom časopisu. Njima je ovaj članak posvećen. Ova revija imala je svoju oscilaciju u sadržaju, aktualnosti, znanstveno-pastoralnoj razini, no uvijek je bila revija na koju su se pretplaćivali i svećenici izvan granica biskupije. Vjesnik su uglavnom uređivali profesori na Teologiji u Đakovu bilo kao pojedinci ili kao uredništvo. Nekada je on bio jedina revija uopće na području Crkve u Hrvatskoj, a danas kad postoji velika konkurencija ova revija spada u vrh revija za pastoralnu orijentaciju.

“Opjevajmo slavne muževe, pretke naše po njihovim pokoljenjima... ime im živi za sva pokoljenja; mudrost njihovu objavljuju puci, i slavu njihovu naviješta općina” (Sir 44, 1. 14-15). Te riječi starozavjetnog mudraca možemo primijeniti na urednike i suradnike *Glasnika* odnosno *Vjesnika* Đakovačke i Srijemske biskupije, jer za ovu svečanost 125. obljetnice našega glasila, osim Božjoj providnosti koja nas je tijekom tih godina vodila, imamo u prvom redu zahvaliti zaslužnim i sposobnim urednicima koji su s brojnim, vrijednim i spremnim suradnicima pronalazili teme koje su odgovarale pojedinom vremenu i omogućili da naše biskupijsko glasilo izlazi tako dugi niz godina.

Dva su razdoblja ovog časopisa, jedno je razdoblje *Glasnika* od 1873. do 1945. /s kratkim razdobljem u kojem su izlazile samo okružnice i obavijesti Biskupskog ordinarijata od 1945. - 1947./, a drugo razdoblje *Vjesnika*, od 1948. do danas. Njegovo se ime mijenjalo, ali se nije mijenjalo osnovna zamisao osnivača i izdavača. Evo naziva prvog razdoblja: “Glasnik Biskupije Djakovačko-Sriemske” (1873. - 1879.), od br. 4. 1879. “Glasnik Biskupija Bosanske i Sriemske” (1879. -). Postoji nedosljednost: na naslovnoj stranici

pojedinih broja ostaje taj naslov, a na naslovu pojedinoga godišta "Glasnik Biskupije Bosanske i Srijemske", od 1917. do 1945. "Glasnik Biskupija Bosanske i Srijemske".

Kroz 125 godina bilo je osamnaest odgovornih i nekoliko glavnih urednika.¹ U ovoj radnji slijedit ćemo *Glasnik* odnosno *Vjesnik* kroz njegove urednike. Oni su, naime, svojom sposobnošću i koncepcijom te umješnim pronalaženjem suradnika davali sliku ovom časopisu. Suradnika je bilo nekoliko stotina. Nažalost, u nekim razdobljima, kao npr. u onom od godine 1945. - 1979. godine, autori su ostali anonimni. Njihova imena nije moguće otkriti ni iz rukopisa sačuvanih u arhivu.

I. UREDNICI GLASNIKA BISKUPLJE DJAKOVAČKO-SRIEMSKE 1873. - 1945.

1. Dr. Julije Liebbald-Ljubojević (1873.)

Prvi urednik bio je dr. Julije Liebbald-Ljubojević, "profesor u Djakovu". Rodio se u Dombovaru (Mađarska) 14. 2. 1839. Studije započeo u domaćem sjemeništu, a nastavio i završio u Centralnom sjemeništu u Budimpešti. Za svećenika je zaređen 1862. godine. Bio je profesor crkvenoga prava i povijesti (1863. - 1873.), suplent moralne teologije, pastoralne teologije i katehetike (1865. - 1873.). On je objavio "Katoličko ženitbeno pravo" koje je doživjelo dva izdanja, zatim "Groblje i pokop" (1865.) i "Prisega u našem narodu" (1871.). Imenovan je Tajnim komornikom. Župnikom u Bošnjacima postavljen je (1873. - 1899.). Umro je u Vinkovcima 1. 10. 1904., u 65. godini života i 42. godini misništva.² On je uredio 21 broj u 1873. godini, ali je iste godine imenovan župnikom u Bošnjacima. Njegovo ime nije navedeno na stranici Sadržaja toga godišta, pa mnogi i ne znaju da je bio urednik. Opraštajući se priznao je "predplatnici sa svih krajeva ne samo trojednice već i Bosne i Istre jamstvom su mi, da sam nastojao u smislu svoga programa *Glasnik* uređivati".³

¹ Podatke o autorima nalazimo u Dijecezanskom arhivu u Đakovu i u člancima u drugim izvorima i objavljenim djelima, kao što su: M. PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište u Djakovu 1806. - 1906.*, Preštampano iz *Glasnika*, Tisak Bisk. tiskare u Djakovu, 1911. - E. GAŠIĆ, *Brevis conspectus historicus Dioecesium Bosnensis-Diakovenis et Sirmiensis e fontibus historicis concinnatus curriculumque vitarum auctus*, Essekini 1944, Sumptibus auctoris. - M. SRAKIĆ, *Stolni kaptol Bosanski ili Đakovački i Srijemski u Đakovu*, u *Diacovensia. Teološki prilozi*, Đakovo, god. III, br. 1, 1995. - ISTI, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori na Teologiji u Đakovu od 1806. - 1996.* u *Diacovensia. Teološki prilozi*, Đakovo, god. IV, br. 1, 1996., str. 167 - 254.

² Usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori na Teologiji u Đakovu od 1806. - 1996.* u *Nav. čl.*, str. 183.

³ Usp. J. LIEBBALD-LJUBOJEVIĆ, *Oproštaj*, u *GBDS*, 1, 1873, br. 21, str. 168.

Prigodom odlaska za župnika u Bošnjake dr. Liebbald je izrazio zahvalnost Jakovu Greguričeviću, duhovnom pomoćniku u Osijeku i kasnijem duhovniku u Bogoslovnom sjemeništu, koji mu je "pri korigovanju lista prijateljski pomagao".⁴

2. Dr. Ivan Koharić (1873. -1874.)

Dr. Ian Koharić, "obrednik preuzvišenoga gospodina biskupa", uređivao je *Glasnik* od broja 22. 1873. godine do broja 18. 1874. godine. On se rodio u Viljevu, 27. prosinca 1845. godine, otac mu je bio učitelj. Osnovnu školu pohađao je uz oca najprije u Viljevu, potom u Petrijevcima, gimnaziju u Osijeku, a zadnja dva razreda, tj. 7. i 8. u biskupskom liceju u Đakovu. Bogoslovske nauke učio je na peštanskom sveučilištu (1864. - 1868.). Za svećenika zaređen je početkom 1869. godine, nakon čega je postao duhovnim pomoćnikom u Vinkovcima. Godinu dana nakon toga poslan je u Augustineum u Beč, gdje je na bogoslovnom fakultetu Bečkog sveučilišta pohađao posebna predavanja iz ženidbenog prava (1870. - 1872.). Tu je promoviran u čast doktora bogoslovlja 31. prosinca 1872. godine. Vrativši se u Đakovo, postao je obrednikom (ceremonijarom) biskupa Strossmayera i učiteljem pedagogike na ženskoj preparandiji u Đakovu. Imenovan je prosinodalnim ispitateljem. Kad je otvoreno sveučilište u Zagrebu, podnio je molbu za profesora prava ili moralke, i tu je 5. rujna 1874. godine imenovan prvim izvanrednim, a 19. studenoga 1879. godine redovitim profesorom na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Umro je u 35. godini života, nakon teške operacije 25. lipnja 1880., sahranjen u Zagrebu.⁵

3. Dr. Mijat Kučera (1874.)

Treći urednik bio je dr. Mijat Kučera, "profesor crkvenog prava i poviesti". Rođen je u Dubokoj kraj Velike 27. 10. 1840. godine. Za svećenika zaređen 1864. godine. Položio doktorat iz teologije u Budimpešti 1873. Bio je profesor filozofije 1869. - 1873., crkvenoga prava i crkvene povijesti (1873. - 1875.), kateheta u Vinkovcima (1875.). Postao župnik župe Nijemci (1882.). Umro je u Nijemcima 11. 7. 1895., u 55. godini života i 31. svećeništva. On je uredio samo dva broja *Glasnika*, tj. br. 19 i 20 u godini 1874.

⁴ Ondje.

⁵ Usp. L. M., + Dr. Janko Koharić. (Iz "Nar. Nov."), u *Katolički list*, 31, 1880., br. 29, str. 231 - 231 (sic!). - Usp. J. JURAJ, /STROSSMAYER/, *Okružnica*, u *GBBS*, 8, 1880, br. 12, str. 109. - K. VOJNOVIĆ, *Prepis, Nav. mj.* str. 109- 110. - I sam je Strossmayer uz obavijest o njegovoj smrti iznio divan lik ovog svećenika koji je preminuo u ranoj dobi svoga svećeničkog života.

4. Dr. Josip Paus (1874. - 1876.)

Njega je na uredništvu naslijedio dr. Josip Paus, "profesor bibličkog studija u Đakovu". Rodio se u Osijeku 16. 2. 1842. Za svećenika zaređen 23. 7. 1865. Nakon ređenja studirao je u Augustineumu. Imenovan je katehetom Osijeka I. (1869. - 1873.), potom profesorom biblijskih znanosti (1873. - 1876.). Nakon toga postao je upraviteljem župe u Golubincima (1876. - 1885.), zatim župnikom župe Ruma (1885. - 1904.). Godine 1895. imenovan je začasnim kanonikom. Umro je u Marienbadu (u Češkoj) 9. 7. 1904. godine, u 62. godini života i 39. misništva. On je uređivao *Glasnik* do kraja 1875. godine, nakon čega je imenovan župnikom župe Golubinci.

U prve dvije godine *Glasnik* je promijenio pet odgovornih urednika. Uz urednika postojalo je i "Uredništvo Glasnika", iako ne znamo od koliko se članova sastojalo. Ono se nalazilo najprije u biskupskom dvoru, a potom u Bogoslovnom sjemeništu. U prvim godinama urednici su nailazili na velike poteškoće, među kojima je na prvom mjestu udaljenost uredništva od mjesta tiskanja. Naime, *Glasnik* se tiskao u Osijeku. Josip Paus piše: "Daljina od Djakova do Osieka neiznaša istina više od kakovih 5-6 milja; ali tko pozna šlavonske ceste uobće, a u našoj županiji napose, taj će si moći predstaviti cestu između Djakova i Osieka u zimsko doba, reknemo mu: ovo je jedna od najgorjih cesta u trojedinoj kraljevini! Pa koliko puta moradosmo po takovoj cesti u Osiek ići da za urednost lista shodne mjere poprimimo. Što više, jednom moradosmo čitav u više stotina odtisaka dotiskani i u Djakovo već prispjeli list sbog nevjestine ili neopreznosti slagarove - uništiti, pa iznova tiskati dati!"⁶

Tisak *Glasnika* najprije je bio povjeren tiskari Ignacija Mederšický (1873.), no sljedeće godine uredništvo je moralo potražiti drugu tiskaru.⁷Tada je tiskanje povjeren J. Franku (1874. - 1876. br. 21), potom Juliju Pfeifferu (1876.), zatim Dragutinu Sandoru (I. V. Hamannu) (1877.), Dragutinu Sandoru (Ant. Gosser) (1878.). Godine 1879. opet se vraća u tiskaru Julija Pfeiffera, da bi od prvog broja 1881. godine do zadnjeg broja 1945. godine bio tiskan Tiskom biskupijske tiskare u Đakovu.⁸

Četvorica urednika ostvarivala su namjeru "Uredništva" izraženu u prvom broju *Glasnika*, tj. "razglašivati po biskupiji naredbe i okružnice Preč. Ordinarijata... promicati praktično obrazovanje svećenika... Duboka bogoslovna istraživanja, suhoparne prepirke, gole i neplodne teorije leže mu izvan kruga. Nasuprot u praktični život svećenstva što dublje posegnuti,

Usp. *GBDS* 3, 1875., br. 24, str. 216.

O prvog tiskari piše Uredništvo piše: "Javljam našim prijateljem, da smo se pobrinuli kako će *Glasnik* odsele urednije izlaziti. Dosadanjem neredu nebijasmo mi krivi, nego tiskar koga baš toga radi bijasmo prisiljeni ostaviti te tiskanje lista drugoj tiskarni povjeriti", *Dopisnica urednička*, u *GBDS* 2, 1874, br. 1. str. 8.

Vidi naslovne stranice pojedinih godišta i brojeva od 1873. do 1881.

pastirsko uredovanje što poukom, što savjetom olahkotiti".⁹ Temeljne teme bile su svećenički život i pastirsko djelovanje te praktična pastoralna pitanja. Zanimljivo je da je *Glasnik* odmah na početku izlaženja iznosio "gibanje pučanstva" u župama naše biskupije, zato ne stoji prigovor da su naši svećenici to važno pitanje zanemarili. Povremeno se javljaju i povijesni članci. *Glasnik* tu i tamo ulazi u polemike, kao što je ona o pitanju sveučilišta i bogoslovnog sjemeništa.

U tom razdoblju suradnici su bili uglavnom đakovački svećenici, ali su se vrlo brzo uključili i drugi. Sam biskup Josip Juraj Strossmayer najrevniji je suradnik *Glasnika* od prvog broja kada je dao objaviti odluku Prvog vatikanskog koncila od 18. srpnja 1870.,¹⁰ pa do smrti 1905. godine. Uz njega su Aleksandar Tomić, Vilim Korajac, dr. Janko Koharić, dr. Anđelo Voršak, te župnici: Ferdo Filipović, Tomislav Benko, Šišman Bunjik, Antun Ittlinger, Stjepan Serkulj, Živko Odžić, Josip Vallinger, Ivan Mihaljević. Njima se pridružuju i drugi, kao što su franjevci o. Martin Nedić OFM, o. Euzebije Fermendžin OFM, o. Marijan Šunjić OFM te dr. Martin Štiglic (Zagreb), profesor pastorala na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

5. Dr. Josip Kuhner (1876. -1890.)

Urednička služba ustalila se tek kad ju je preuzeo dr. Josip Kuhner, profesor crkvenoga prava u Đakovu. On ju je obavljao od 1876. - 1890. godine. Dr. Josip Kuhner rodio se u Jarmini 9. 7. 1847. godine. Svećenikom je postao 14. 9. 1872. godine. Imenovan je kapelanom u Zemunu, zatim poslan u Augustineum u Beč na studije, gdje je položio doktorat iz teologije. (1875.). Bio je profesor crkvenoga prava i povijesti (1875. - 1890.). Imenovan je župnikom u Gradištu (1891.). Umro je i sahranjen u Jarmini 20. 10. 1902., u 55. godini života i 30. svećeništva.¹¹

Sam urednik je kao pravnik objavljivao članke s područja svoje struke, a bilo je članaka s područja kateheze i pastorala, svećeničke i pučke, naročito marijanske pobožnosti, te svećeničke duhovnosti i osobne izgradnje svećenika općenito, kao npr. "o pravilima pristojnosti" (1881.). Članci s područja kateheze koji se objavljuju od prvih brojeva *Glasnika* pokazuju da je kateheza trajno obilježje naše biskupije još od vremena prvog slavonskog katekizma što ga je napisao Ivan Grličić, prvi đakovački župnik iz reda dijecezanskog klera.¹² S mnogim naslovima i temama te njihovim sadržajima ne bismo se morali stidjeti ni danas. *Glasnik* prati život u biskupiji, biskupa na njegovim

⁹ UREDNIČTVO, 1, 1873., br. 1. str. 1.

¹⁰ Usp. *Odluke od 18. Srpnja 1870.*, u *GBBS* 1, 1873., br. 1, str. 5-6, br. 2. str. 11-12.

¹¹ Usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u Bogoslovnom sjemeništu i profesori na Teologiji u Đakovu od 1806. - 1996.* u *Nav. mj.*, str. 181.

¹² *Put nebeski... To jest nauk karstjanski*, Venetiis M. DCCVII, Apud Hieronymum Albriccium.

pastirskim pohodima župama i pohodu "ad limina" ili pohodu Rimu nekom drugom zgodom, ali i važnije događaje u pojedinim župama. U njemu se objavljuje okružnice, ali i nekrolozi prigodom smrti pojedinih svećenika. Jasno, počasno mjesto imaju papinske poslanice. Osim toga, nije prošao nijedan biskupov rođendan ili imendan odnosno godišnjica njegovog svećeničkog ili biskupskog ređenja a da nije bio spomenut i obilježen u *Glasniku*. Od 1876. godine, svake godine treći broj je *Glasnika* rezerviran za biskupove korizmene poslanice, koje su koji puta zauzimale i do 60 stranica.

Od domaćih svećenika suradnici su bili: dr. Josip Kuhner, dr. Ivan Bujanović, Nikola Tordinac, kanonik sv. Jeronima u Rimu i glasnogovornik biskupa Strossmayera, dr. Alojzije Vincetić, Izidor Paulić, župnik, Ilija Okrugić Srijemac, pjesnik i književnik, te Stanko Matijević, župnik i autor brojnih članaka s područja katehetike, Antun Bogetić, župnik Čerevića, Milko Cepelić, biskupov ceremonijar. Iz drugih biskupija javljaju se Cvjetko Gruber, župnik lađevački, Josip Rieger (Zagreb), nekadašnji urednik Katoličkog lista i neko vrijeme profesor povijesti u Đakovu, te Vjekoslav Manzoni (Zagreb).

6. Matija Pavić (1890. - 1895.)

Dr. Josipa Kuhnera naslijedio je Matija Pavić (1890. - 1895.), "profesor sjemeništa u Đakovu". Rodio se u Đakovu 31. 1. 1859. godine. Licej i bogosloviju završio je u Đakovu, a za svećenika je zaređen 1882. godine. Nakon ređenja poslan je na studije u Beč, ali zbog potreba u biskupiji pozvan je u Đakovo, gdje je postavljen za profesora crkvene povijesti i apologetike. Tu je službu obnašao do 1895. godine. Od 1895. do 1911. godine bio je župnik u Semeljcima. Biskup Ivan Krapac imenovao ga je kanonikom u Đakovu (1911.). Tada je ponovno preuzeo službu profesora iz apologetike i crkvene povijesti. Istakao se kao pisac brojnih članaka, osobito iz domaće crkvene povijesti koje je objavio u *Glasniku*. Zajedno s Milkom Cepelićem izdao je monumentalno djelo *Josip Juraj Strossmayer biskup bosansko-djakovački i srijemski god. 1850 - 1900*. Članke o Bogoslovnom sjemeništu objavljene u *Glasniku* izdao je kao zasebnu knjigu *Biskupijsko sjemenište u Đakovu 1806-1906*.¹³ S pravom ga možemo nazvati najvećim povjesničarom Đakovačke i Srijemske biskupije. Matija Pavić je bio vrlo ugledan svećenik, po naravi vedar, plemenit, tijesno vezan uz sjemenište i klerike koji su rado slušali njegova živa i zanimljiva predavanja iz teologije i crkvene povijesti. Ostavio je mnogo bilježaka i građe za povijest Đakovačke i Srijemske biskupije. Bio je generalni vikar, odlikovan je čašću apostolskog protonotara i opata Blažene Djevice Marije od

¹³ Objavljena djela vidi u M. SRAKIĆ, *Bibliografija svećenika dakovačke i srijemske biskupije (1527.-1981.)*, u Izdanju Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu, Đakovo, 1982. /autograf/., br. 466, 844, 1168, 1202, 1283.

Petrovaradina. Umro u Đakovu kao veliki prepozit 25. 11. 1929. godine, u 71. godini života i 47. misništva. Sahranjen je u kaptolskoj grobnici.¹⁴

Osim službenih okružnica i naredaba objavljuju se rasprave i članci iz liturgijskog, teološkog, pravnog i poučnog područja. Vijesti iz biskupije, Hrvatske i svijeta su obilnije, a pojavljuju se i recenzije, odnosno prikazi i reklame knjiga. I sam urednik je mnogo objavio, dok je u isto vrijeme angažirao brojne svećenike sa župa da mu šalju vijesti, ali i članke s pastoralnog područja. *Glasnik* prati život i domaće i opće Crkve, zbivanja i previranja. U to vrijeme urednik objavljuje svoje prve, izuzetno vrijedne članke iz povijesti naše biskupije, kao što su "Kaptoli bosanski i sriemski u srednjem vijeku" (1893.), "Josip A. Čolnić, biskup bosansko-djakovački" (1895.), i sl., koje će nastaviti i onda kad ne bude više urednik.

Suradnici iz Đakova bili su dr. Julije Liebbald-Ljubojević, s prilozima iz crkvenoga prava, dr. Anđelko Voršak, Josip Šestak, dr. Josip Horvat, dr. Ivan Kraljević, dr. Jakša Pliverić, autor članaka o pobožnosti prema Presvetom Srcu Isusovu; iz redova pastoralnoga klera: Ivan Tombor, književnik i župnik, Matej Babogredac, župnik, J. Krbavac, M. Relić, Ivan Becić, Augustin Lobmayer, A. Ambrinac, Tomislav Benko, Aleksandar Anet, Antun Barač, Radonić, Stjepan Kellek, kasnije kanonik u Đakovu, Mato Ivanišević, te o. Mladen Barbarić, franjevac.

7. Dr. dr. Alojzije Vincetić (1896. - 1911.)

Nakon Matije Pavića uredništvo je preuzeo dr. Alojzije Vincetić, profesor biblijskih znanosti u Bogoslovnom sjemeništu. Rodio se u Štajerskoj, u Zrečju 11. 6. 1862. godine. Za svećenika je zaređen 14. rujna 1886. Bio je duhovni pomoćnik u Brodu, zatim prebendar stolne crkve. Studirao je filozofiju i teologiju u Rimu na Gregorijani. Po povratku sa studija predavao je filozofiju (1891. - 1892.), zatim biblijske znanosti (1892. - 1911.). Od godine 1911. do 1930. bio je župnik u Zemunu. Objavio je mnogo članaka napose s područja biblijskih znanosti, ali i iz drugih područja, kao što je dugačka studija iz povijesti zemunske župe. Umro je u Zemunu 15. srpnja 1930. u 69. godini života i 44. godini misništva.¹⁵

Dr. Alojzije Vincetić je bio urednik u vrijeme velikih jubileja biskupa Josipa Jurja Strossmayera, utemeljitelja *Glasnika*, 80. obljetnice njegova života, pedesetgodišnjice biskupske službe, u vrijeme prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, u godini smrti biskupa (1905.), i imenovanja i nastupa njegovog nasljednika biskupa Ivana Krapca (1910.), te otvaranja Dječaćkog sjemeništa u Osijeku

Usp. A. SPILETAK, + *Monsignor Matija Pavić*, u GBBS 57, 1929, br. 22, str. 178-180. -

Usp. A. ŽABAROVIC, *Uspomeni blagopokojnog premeta i župnika dr. A Vincetića*, u GBBS, 58, 1930, br. 14, str. 121-122.

(1899.) i 100. obljetnice Bogoslovnog sjemeništa. Sam urednik je objavljivao članke s područja biblijskih znanosti, a bivši urednik Pavić objavio je članke iz povijesti biskupije "Bakić Petar" i "Patačić Gjuro" (1896), "Biskupija sriemska" (1897.). Osim članaka s područja dogmatike, liturgike i pastorala ima ih značajan broj članaka za osobnu svećeničku izgradnju. U to vrijeme *Glasnik* je pratio socijalna pitanja koja su iznikla neposredno prije i poslije enciklike Pape Lava XIII. "Rerum novarum". Neposredno pred kraj stoljeća biskup je organizirao duhovnu obnovu biskupije, napose kroz pučke misije, koje su vodili isusovci, dominikanci i franjevci te posvetu Presvetom Srcu Isusovu.

U tom razdoblju u *Glasniku* su surađivali dr. Stjepan Babić, profesor rektor i prorektor, autor brojnih izvornih članaka i prijevoda s područja svećeničkog života, pedagogije, dr. Anđelo Ruspini, profesor prava u Đakovu a kasnije u Zagrebu, dr. Svetozar Rittig, dr. Vilko Anderlić, ceremonijar biskupa Ivana Krapca, koji je bio revan suradnik objavivši mnogo članaka vrijednih napose s područja sociologije; zatim Antun Akšamović, profesor, Marinko Lacković, Grgur Galović, duhovnik sjemeništa. Svoje su priloge objavljivali župnici: Ivan Lakajnar, Karlo Pavić, dr. Matej Novosel, Ivan Radić, Josip Lovretić, naš poznati etnolog, Ferdo Gerstner, katehetičar i voditelj katehetske obnove u prvoj polovici ovog stoljeća na području naše biskupije, Stjepan Dunderović, Dominik Šarčević, dr. Mijo Kuhner, Vladoje Holik, Josip Vražić, Karlo Pavličić, Marijan Galović, Ivan Cvrković. Od stranih dr. Ljudevit Lauš, o. Stjepan Babunović, DI, dr. Franjo Belaj.

8. Marinko Lacković (1912. - 1917.)

Od 1912. godine pojavljuje se novost, naime dijeli se služba odgovornog od glavnog urednika. Te godine odgovornim urednikom imenovan je Marinko Lacković, prebendar stolne crkve, a glavnim dr. Andrija Spiletak. Lacković se rodio u Starim Jankovcima 23. 10. 1876. godine. Bogoslovske škole učio u Đakovu. Za svećenika zaređen 1. 7. 1900. godine. Imenovan kapelanom u Mitrovici (1900. - 1903.), privremenim upraviteljem župe (1902. - 1903.), prebendarom stolne crkve (1903. - 1918.), aktuarom biskupskog ordinarijata (1905. - 1918.). Kroz to vrijeme svojim krasopisom sastavio je katalog Biskupijske knjižnice. Osim toga bio je upravitelj biskupske tiskare (1906. - 1918.). Župnik u Nijemcima (1931. - 1940.). Kratko vrijeme predavao je moralnu teologiju (1. 10. - 15. 10. 1902.). Obnašao je službu rektora Bogoslovnog sjemeništa (1940. - 1946.). Nakon umirovljenja ostao je živjeti u sjemeništu, gdje je i umro 20. 5. 1955. godine, u 79. godini života i 55. svećeništva.

Od tog vremena do 1943. godine na naslovnoj stranici *Glasnika* stoji: "Uredio: profesorski zbor Bogoslovnog sjemeništa djakovačkog". Nažalost, nije navedeno, a i ne zna se, jesu li profesori imali kakvo uredničko vijeće, no,

time je istaknuta uloga cjelokupnog profesorskog zbora. Za vrijeme mandata tog urednika srušena je stara zgrada franjevačke/sjemenišne crkve i zgrada sjemeništa te izgradila nova zgrada. To je vrijeme Prvog svjetskog rata, pa se pojavljuju i članci o ratu i miru.¹⁶ Nije ostao ne zabilježen ni veliki događaj u Crkvi tj. izdanje crkvenog zakonika "Codex iuris canonici" (1917.). Kroz te dvije godine ističu se članci s područja pastorala i izvještaji o životu domaće Crkve, što ih je uređivao odgovorni urednik te znanstveno-teološki članci kojima je autor bio glavni urednik. Socijalna pitanja obrađuje dr. Vilko Anderlić, autor prvog udžbenika za katoličku društvenu nauku na hrvatskom jeziku.¹⁷ Dekreti pape Pija X. o čestoj i svagdašnjoj pričesti već su snažno zahvatili katolički svijet, a u našoj je biskupiji bilo nekoliko "pionira" koji su svojim člancima preko *Glasnika* širili novu euharistijsku disciplinu. Ovaj urednik otpratio je na zemaljski počinak i biskupa Ivana Krapca koji je svega šest godina vodio biskupiju, ali je mnogo učinio za nju.¹⁸

Suradnici su bili: biskup Ivan Krapac, sa svojim poslanicama, dr. Andrija Spiletak, s člancima s područja biblijskih znanosti, a kasnije s područja povijesti, zatim dr. Franjo Herman, profesor prava u Đakovu, dr. Andrija Živković, Antun Mitrović, župnik, Josip Sokol, prebendar, dr. Franjo Didović, Franjo Perčić, župnik, Ivan Berti, autor brojnih članaka sa svih područja svećeničkog života i djelovanja. Tomislav pl. Pracny, nositelj papinog odlikovanja, bio je prvi laik koji se javio u *Glasniku* (1914.).

9. Dr. Andrija Živković (1918. - 1920.)

Dr. Andrija Živković, u trenutku kad je bio imenovan glavnim i odgovornim urednikom, obnašao je službu tajnika biskupije i profesora filozofije i sociologije na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu. Već tada je, kao mlad svećenik i profesor, očitovao ozbiljnost znanstvenog radnika. Rodio se u Sikirevcima 23. 11. 1886. godine. U Rimu na Gregorijani postigao je doktorat iz filozofije (1909.) i teologije (1913.). Za svećenika zaređen u Rimu 28. 10. 1912. godine. Vrativši se sa studija obnašao je službu kapelana u Nuštru (1913.), profesora na Liceju (1913. - 1914.), tajnika biskupije (1914. - 1920.), profesora filozofije i sociologije na Bogosloviji (1914. - 1925.), prvoga prefekta u Sjemeništu (1914. - 1918.), prebendara (1917. - 1918.), prvog člana konzistorija (1920. - 1925.), profesora morala (1923.), biskupskoga kancelara

¹⁶ Usp. A. PROHASKA, *Rat i vjera, Govor biskupa dra. Prohaske*. Preveo Msgr. dr. Anderlić, u *GBBS*, 43, 1915., br. 5, str. 43 - 44, br. 6, str. 54-56. Tih godina napisati: "Rat zovu u svjetskoj povijesti, u životu naroda *ultima ratio* i kategorijom nasilja; ali je jasno, da u toj *ultima ratio* nema ničesa od racije i da ta kategorija nije kategorija razbora, nego kategorijom šake", doista je bilo hrabro i napredno. - M. IVANIŠEVIĆ (priopćio), *Religija, kultura, mir*, u *GBBS*, 44, 1916., br. 1, str. 56.

¹⁷ Usp. V. ANDERLIĆ, *Sociologija*, Djakovo, Biskupijska tiskara u Djakovu 1912.

¹⁸ Usp. Izvanredni broj *Glasnika*, od 22. srpnja 1916., posvećen je pokojnom biskupu, osim toga i br. 14, 1916. godine.

(1920. - 1925.), profesora retorike i hodegetike (1923. - 1924.). Prijavio se u natječaju za profesora Sveučilišta u Zagrebu, gdje je postao redovni profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (1925). Obnašao i službu dekana Bogoslovnog fakulteta i rektora Zagrebačkoga Sveučilišta (1938.). Umro je u Zagrebu, 10. 1. 1957., u 71. godini života i 45. svećeništva. Bio je veliki znanstveni radnik objavivši niz samostalnih djela.¹⁹ Suradivao je u brojnim listovima, teološkim i drugim stručnim časopisima, kao što su *Luč*, *Hrvatska straža*, *Vrhbosna*, *Glasnik*, *Hrvatska Prosvjeta*, *Bogoslovska smotra*, *Za vjeru i dom*, *Vjesnik župe sv. Marka*, *Nedjelja*. Zajedno s dr. Matijom Belićem osnovao u Đakovu "Đakovačke pučke novine" (tjednik), koji je kasnije izlazio pod imenom "Narodna obrana".²⁰

U tom razdoblju prevladavaju članci s područja katehetike, pastorala i prava, a značajno mjesto imaju i oni iz područja biblijskih znanosti (autor im je dr. Spiletak). *Glasnik* prati zbivanja u domaćoj i općoj Crkvi. U državi SHS nastaju novi problemi: pokret nižega klera koji se djelomično izrodio u starokatolički pokret u nas, te pitanja Katoličke Crkve u novoj državi. Naši u svjetskim razmjerima mali gradovi počinju se širiti i izazivati pastoralne probleme kojima posvećuje pažnju i naš *Glasnik*. U zadnjoj godini uredništva uz ime urednika stoji da je urednik bio i biskupski kancelar i tajnik, te je godine, naime, imenovan biskupom Mons. Antun Akšamović, vicerektor sjemeništa.

Suradnici su uglavnom tadašnji profesori Visoke bogoslovne škole u Đakovu, a od đakovačkog pastoralnog klera javljaju se Stjepan Flodin i Karlo Grimm, kapelani koji su kasnije prešli u Družbu Isusovu, dr. Josip Gunčević, kateheta, župnik i ravnatelj brodske gimnazije, pisac polemičkih i poučnih članaka, koji je od partizana stradao kraj Krapine u Maceljskoj gori zajedno s drugim svećenicima, zatim, Marijan Jelenčić, Pavao Matijević, Franjo Martinčević, Stevo Kokanović. Od stranih tu su don Frane Bulić, poznati arheolog, Josip Feikus, M. Padovan, OP, dr. Fran Grivec (Ljubljana), poznati slovenski teolog, dr. Dragutin Kniewald (Zagreb), Massner - Sporšić A., Antun Mahnić, biskup (Krk). Pjesme objavljuju Ljuboje Dlustuš (Osijek) i Špiro Petranović (Križevci).

10. Dr. Andrija Spiletak (1921.- 1927.)

Kroz sljedećih šest godina bio je urednikom *Glasnika* Dr. Andrija Spiletak, profesor biblijskih znanosti u Bogoslovnom sjemeništu. Rodio se u Mokošici kraj Dubrovnika 8. 1. 1879. Za svećenika je zaređen 1901. godine. Nakon ređenja imenovan je nadstojnikom studija u centralnom sjemeništu u Zadru. God. 1903. bio je kratko vrijeme upravitelj župe u Pridvorju-Konavle.

¹⁹ Usp. M. SRAKIĆ, *Bibliografija...*, br. 126, 185, 210 - 215, 278, 550 - 553, 562, 740, 876, 890, 904, 1231.

²⁰ Usp. N. N., *Msgr. Dr. Andrija Živković*, u *VDB*, 10, 1957., br. 2, str. 24 - 26.

Odatle polazi na visoke teološke studije u Augustineum u Beč, gdje je postigao doktorat iz teologije. Nakon povratka u domovinu imenovan je direktorom biskupske kancelarije u Dubrovniku, biskupskim tajnikom i vjeroučiteljem na višoj gimnaziji i članom društva "Zbor popova". Pozvan i zamoljen došao je 1911. godine u Đakovo i preuzeo službu profesora biblijskih nauka u Bogoslovnom sjemeništu (1911. - 1935.). Godine 1913. imenovan je začasnim prisjednikom duhovnog stola, kasnije postaje prosinodalnim ispitateljem, braniteljem ženidbenog veza i predsjednikom Ženidbenog suda, kanonikom magistrom (1926.), kancelarom biskupske kancelarije, generalnim vikarom. Odlikovan je čašću Komornika Njegove Svetosti, prepozita Sv. Duha od Monoštora. Bio je i veliki prepozit stolnoga kaptola. U Bogoslovnom sjemništu obavljao je i službu: duhovnika (1912. - 1913.), profesora morala i liturgike (1923. - 1924.), kasnije rektora (1934. - 1937.) i prodirektora (1929. - 1941.). U biskupiji je uživao izuzetno visok ugled što ga je stekao jakim umom, visokom inteligencijom i znanstvenim radom, nadasve plemenitim srcem. Zbog govora što ga je održao "Poklonicima sjene Strossmayerove" u kojem je jasno poručio "Službenom Beogradu": "Narodi se ne odgajaju bajunetama i Glavnjačama, nego vjerom i prosvjetom", bio je maknut sa službe generalnog vikara. Andrija Spiletak je bio vrlo plodan pisac, posebno u *Glasniku* Đakovačke i Srijemske biskupije i u Katoličkom listu. Bio je izvrstan poznavalac života i rada biskupa Strossmayera. Pred kraj života često je pobolijevao. Umro je nenadano u Lipiku, 29. 11. 1941. godine u 63. godini života i 41. misništva. Sahranjen je u kaptolskoj grobnici.²¹ Kao urednik objavljivao je članke iz područja biblijskih znanosti, ali je poznatiji kao povjesničar Đakovačke i Srijemske biskupije.

Uz njega objavljuju svoje članke iz raznih područja teološke znanosti u prijašnjem razdoblju spomenuti profesori i župnici. U novonastaloj državi SHS Katolička crkva se našla bliže (politički) pravoslavnoj, pa nije čudo što se u *Glasniku* objavljuju članci o tim pitanjima (J. Gunčević, F. Herman). Javio se i nekadašnji urednik *Glasnika* dr. Alojzije Vincetić, tada župnik zemunski. U vrijeme previranja mladega klera objavljeni su članci o svećeniku i svećeničkom životu, i službi (G. Galović, J. Pliverić). Za vrijeme A. Spiletka navršilo se pedeset godina izlaženja *Glasnika*, o čemu je pisao njegov nekadašnji urednik Matija Pavić. Na području kateheze javlja se nova metoda i to ne može ostati nezapaženo u životu đakovačke Crkve. U našem društvu i Crkvi niču laička udruženja, u prvom redu Katolička Akcija i njoj *Glasnik* posvećuje mnogo prostora.

Od đakovačkog klera u *Glasniku* su surađivali: dr. Ivan Rogić, profesor prava, dr. Zvonimir Marković, profesor moralne teologije u Đakovu, Matija Pavić, ml., Ivan Berti, Josip Bertić, župnik, Josip Šafran, župnik, Adam Ivičić,

²¹ Usp. *Necrologium*, u *DAĐSK*, str. 18 - 19. Tekst nekrologa pisao Rudolf Šverer, kanonik arhidakon. - Usp. Z. MARKOVIĆ, + *Dr. Andrija Spiletak*, u *GBĐS* 69, 1941., br. 23, str. 198 - 200.

bogoslov. Dr. Karlo Schwerer, kateheta, dr. Mato Novosel, župnik, Ivan Sečkar, prebendar i kateheta, Josip Sokol, prebendar, Antun Čordašić, dekan i župnik. Ivan Kukula, bogoslov, kasnije član Družbe Isusove, Antun Milfajt, župnik, Dominik Šarčević, župnik, Emerik Gašić, bogoslov i kasnije župnik, Adam Ivičić, kateheta, Mato Kretonić, kapelan, Augustin Wolf, duhovnik. Bilo je i suradnika izvan biskupije, kao što su dr. Josip Cenkić, župnik, dr. Aleksandar Gahs, profesor iz Zagreba, prof. Franjo Lasman, dr. Josip Lang, pomoćni biskup zagrebački, o. Gj. Bencetić, OFM, Mladen Barbarić, OFM, Laik A. Metzger, major u m., dr. Matija Belić, odvjetnik iz Đakova, Antun Matasović, bankovni direktor.

11. Dr. Zvonimir Marković (1928. - 1940.)

Dr. Zvonimir Marković, profesor moralne teologije, bio je dva puta urednik biskupijskoga glasila, prvi puta od 1928. - 1940. godine. Rođen je u Piškorevcima 15. 9. 1897. Visoke bogoslovske nauke s doktoratom filozofije i teologije svršio u Innsbrucku (1918. - 1919.) i Rimu (1921. - 1924.), gdje je (u San Pastore) 23. 10. 1923. zaređen za svećenika. Bio je profesor moralne i pastoralne teologije od 1924. do 1966. godine, a predavao je i filozofiju (1926. - 1932. i 1949. - 1952.), sociologiju (1926.), katehetiku (1929. - 1938.), retoriku (1948. - 1954.), homiletiku (1949. - 1954.), crkveno pjevanje (1928. - 1935.). Imenovan je i prefektom studija (1924. - 1929.). Godine 1939. imenovan je kanonikom, a 1959. godine tajnim komornikom Njegove Svetosti. Bio je učen, drag i odličan predavač, metodičar i pedagog, kao i autor po kome je predavao (Noldin). Kao kanonik punih 30 godina napose se isticao kao kustos u brizi za katedralu. Isticao se i kao vrsni organizator raznih svečanosti u katedrali. Godinama je bio "arhiprezbiter", voditelj ceremonija i liturgije u katedrali. Obavljao je i druge službe kao: prosinodalni ispitatelj, rektor crkve Presv. Srca Isusova, upravitelj Marijine kongregacije djevojaka, Cenzor za izdanje knjiga, sudac dijecezanskog sudišta, regens chori u katedrali, član permanentnog odbora za euharistijske kongrese, tajnik biskupskog ordinarijata. Umro je u Đakovu, 15. 8. 1969., u 72. godini života i 46. svećeništva, na blagdan Velike Gospe.²²

U ovom razdoblju u *Glasniku* prvi puta se javlja jedna žena Eva Marošević sa svojim prilogom "Djelovanje katoličke žene" (1928.). *Glasnik* je bio bogat vijestima, a od 1938. godine bio je i službeno glasilo Beogradske nadbiskupije (1938. 1941). Biskup Antun Akšamović, po uzoru na biskupa Josipa Jurja Strossmayera, objavljivao je svoje korizmene poslanice. U *Glasniku* nalaze mjesto i "naredbe državnih vlasti". Dakako, časno mjesto

²² Usp. *Necrologium*, u *DAĐSK*, str. 31 - 33. Tekst nekrologa pisao Mons. Ćiril Kos, kanonik. - Usp. R. ŠVERER, *In piam memoriam*, u *VDB*, 22, 1969., br. 9, str. 165 - 166.

zauzimaju papinske poslanice. Čitajući danas *Glasnik* toga vremena možemo pratiti život u biskupiji i izvan nje.

Za vrijeme uredništva dr. Zvonimira Markovića suradnici u profesorskom zboru bili su dr. Andrija Spiletak, dr. Alojzije Vincetić, dr. Franjo Herman, dr. Pero Ivanišić, dr. Matija Petlić, dr. Ivan Rogić, dr. Anđelo Ruspini, dr. Andrije Živković, de. Emil Mayer, dr. Rudolf Schütz (sve doktori u teološkim disciplinama!). Suradnici iz ostalog dijela đakovačkoga klera su: Rudolf Šverer, dr. Đuka Marić, Ivan Berti, Ferdo Gerstner, Marijan Jelenčić, Marijan Galović, Emreik Gašić, povjesničar biskupije, Pavao Matijević, Martin Baumšabl, Petar Pejakić, Stjepan Uroić, Ivan Šalovac, dr. Pavao Gjelatović, Theodor Klein, Franjo Perčić, Adam Žabarović, Stjepan Bäuerlein, Stjepan Csizmadia, Stjepan Bičanić, Stjepan Bogutovac, Stjepan Djaković, Josip Šimunović, Stjepan Limburger, Antun Milfajt, Ferdo Schwerer, Josip Ivić, Vjekoslav Kreneis, Josip Pavlović, Đuro Baloković, Franjo Jungert, Antun Milfajt, župnik, Viktor Pospišil i Ivan Nikšić, bogoslov. Redovnici: o. Ivan Kukula DI., Zagrebački svećenik Milan Beluhan. Objavljen je prijevod članka kardinala M. Faulhabera. Njima se pridružuju laici prof. M. Potočnjak, Gjuro Szabo, Stanislav Preprek, kompozitor, dr. Velimir Deželić.

12. Dr. Pero Ivanišić (1941. - 1942.)

Dr. Pero Ivanišić bio je urednik *Glasnika* svega godinu dana. Rodio se u Vrbici 21. 6. 1900. godine. Roditelji su mu bili porijeklom iz Črnkovaca, filijale župe Podravski Podgajci, zato su ih u selu zvali "Crnkovački", a i on je sebi uzeo taj nadimak kao pseudonim. Nakon ispita zrelosti upisao se na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gdje je studirao slavistiku. Dobio je mjesto profesora na gimnaziji u Sisku, ali odmah potom otišao je u Rim kao pitomac Germanicumum (1925. - 1931.), a poslije i Zavoda Svetog Jeronima (1931. - 1932.). Doktorao je iz filozofije (1928.) i teologije (1931.). Za svećenika zaređen u Rimu 25. 10. 1931. Nakon povratka iz Rima 1932. godine imenovan je prefektom sjemeništa i profesorom filozofije (1932. - 1935.) te prebendarom stolne crkve, profesorom specijalne teologije (dogmatike) (1934. - 1946.) i crkvenoga pjevanja (1932. - 1946.). Od 1935 - 1946. godine bio je regens chori stolne crkve. Vjeroučitelj je i građanske škole u Đakovu, katedralni propovjednik, prosinodalni ispitivač, kanonik magister. Uz svoj teološki studij i profesorsku službu objavio je više stručnih članaka i samostalnih većih radova. Suradivao je u časopisima: *Luč*, *Hrvatska Prosvjeta*, *Duhovni život*, *Sv. Cecilija*, *Bogoslovska Smotra*, *Glasnik*, i dr. Osobito se isticao na polju crkvene glazbe. Ostavio je više svojih kompozicija, među njima i nekoliko Misa. Zadnje tri godine pobolijevao je na srcu, i toj je bolesti podlegao u Vukovaru 1. 9. 1946., u 46. godini života i 15. svećeništva. Sahranjen je u kaptolskoj grobnici.²³

²³ Usp. *Necrologium*, u *DADSK*, str. 22 - 23. Tekst nekrologa pisao Rudolf Šverer, kanonik arhidakon.-

Drugi svjetski rat i proglašenje Nezavisne Države Hrvatske nametnuli su nova pitanja koja su naišla odjeka i u našem *Glasniku*. Urednik je uveo novu rubriku pod naslovom "Uvodnici" kojima je on sam i autor. To su tekstovi duhovnog sadržaja a u naslovu je bila neka izreka Svetoga pisma. *Glasnik* se te godine oprostio od svoga nekadašnjeg urednika i revnog suradnika dr. Andrije Spiletka. *Glasnik* Beogradske nadbiskupije objavljuje Okružnice i vijesti.

Suradnici u Đakovu su ostali isti, većinom članovi profesorskog zbora, a od pastoralnog svećenstva javljaju se Fran Martinčević s povijesnom temom i Pavao Matijević, zatim Matija Pavić, Josip Pavlović, J. Vražić, B. Žic, Antun Živković, Ilija Živković. Od stranih svećenika tu je dr. Karlo Dočkal (Zagreb). Javlja se suradnik pod pseudonimom "Magister". Od klerika javlja se Ćiril Kos.

13. Dr. Rudolf Schütz (1942. - 1945.)

Novi urednik *Glasnika* bio je dr. Rudolf Schütz, profesor biblijskih znanosti. Rodio se u Budimpešti 17. 2. 1907. Za svećenika zaređen 30. 6. 1929. Studirao u Strassbourgu. Bio je profesor specijalne dogmatike i apologetike (1933. - 1934.), biblijskih znanosti (1935. - 1960.), filozofije (1944.), te filozofije na Liceju (1949.), zatim urednik novina *Istina* i *Narodna obrana*. Objavljivao je članke u *Bogoslovskoj smotri*, *Glasniku*, *Vjesniku* i *Istini* i svoja skripta. Obnašao službu Rektora Bogoslovnog sjemeništa i VBŠ-e (1946. - 1948.). Umro u Đakovu 6. 8. 1960., u 53. godini života i 31. svećeništva.²⁴

Drugi svjetski rat nije omeo izdavanje *Glasnika*, jer su mu ostali vjerni dosadašnji suradnici. Pojavljuju se i članci s područja povijesti (Emerik Gašić, Trux dr. D., Žic B.). U zadnjoj godini uredništva dr. Rudolfa Schütza (1945.) do 31. srpnja izašlo je pet brojeva *Glasnika*, a otada pa sve do 1948. izašle su samo Obavijesti biskupskog ordinarijata.

Suradnici: Fran Martinčević, Pavao Matijević, Matija Pavić, Josip Pavlović, Franjo Perčić, Viktor Pospišil, Dr. R. Schütz, B. Žic, dr. Andrija Živković, dr. Ilija Živković, Marijan Galović, Emerik Gašić, dr. Pero Ivanišić, dr. Đuka Marić, dr. Zvonimir Marković, Ferdo Schwerer, dr. D. Tux, Stjepan Bulat, Mitar Dragutinac, dr. Josip Gunčević, Fran Martinčević, Marijan Oblak (Zadar), Adam Žabarović, Marinković Lacković.

Nakon Drugog svjetskog rata komunističke vlasti su konfiscirale ili nacionalizirale sve crkvene i biskupijske tiskare, a novine i časopise zabranile. Biskupijska tiskara u Đakovu još je neko vrijeme objavljivala knjige i tiskala

Usp. Dr. Đuka MARIĆ, *Naš nekadašnji profesor katedralin (sic) kompozitor*, u *VDB*, 19, 1966, br. 9, str. 163 - 165. - Bibliografiju djela i kompozicija vidi u: M. SRAKIĆ, *Nav. dj.*, br. 156, 157, 172, 174, 236, 845, 1312, 1377 - 1434, 1460 - 1476.

²⁴ N.N., + *Profesor dr Rudolf Schütz*, u *VDB* 13, 1960. br. 9, str. 128. - 131.

novine te "Obavijesti" i "Okružnice" Biskupskog Ordinarijata. Najprije su izdane "Odredbe i upute biskupijskog ordinarijata" (1945.), potom "Odredbe i obavijesti Biskupskog ordinarijata" (1946. i 1947.). Osim toga mjesto dotadašnjega *Glasnika* Biskupija je počela izdavati časopis *Istinu*. Rješenjem Vlade Narodne Republike Hrvatske, od 30. lipnja 1948., koju je potpisao dr. Vladimir Bakarić, predsjednik vlade, strojevi Biskupijske tiskare postali su vlasništvom crnogorske vlade, koja ih je predala Novinsko-izdavačkom poduzeću Pobjeda iz Cetinja.²⁵ Paradoksalno! Biskup Josip Juraj Strossmayer, osnivač Biskupijske tiskare, darovao je 1863. godine Crnogorcima 3000 for. za tiskaru u Cetinju. Sad je njegova tiskara u Đakovu oteta, demontirana i poslana u Cetinje.²⁶

II. UREDNICI I SURADNICI VJESNIKA ĐAKOVAČKE BISKUPIJE OD 1948. DO 1997. GODINE

Biskup Antun Akšamović okružnicom br. 1903/1947. odredio je i objavio izdavanje biskupijskog glasila pod imenom "Vjesnik biskupije đakovačke" (1948. - 1953.). Glasilo je kasnije promijenilo naziv u "Vjesnik đakovačke biskupije" (1954 - 1983.), a od 1984. godine u "Vjesnik đakovačke i srijemske biskupije". Nažalost, u arhivu ne postoji tekst te okružnice, pa ne znamo kako je došlo do te odluke i koje su je okolnosti pratile.

14. Dr. Zvonimir Marković (1948. - 1959.)

Za glavnog i odgovornog urednika *Vjesnika đakovačke biskupije* imenovan je dr. Zvonimir Marković, profesor i kanonik, koji je tu dužnost obnašao i prije rata. Od 1951. godine on je samo "odgovorni urednik", a glavni i stvarni je Ćiril Kos, duhovnik Bogoslovnog sjemeništa, iako to, nažalost, nigdje nije zabilježeno. Ćiril Kos rodio se u Ribič Bregu (župa Ivanec) u Hrvatskom zagorju 19. 11. 1919. Za svećenika zaređen je 9. 7. 1944. Nakon redjenja imenovan je župnim vikarom u Hrvatskoj Mitrovici (1944. - 1946.), zatim upraviteljem župe u Trnjanima (1946. - 1951.). Biskup Stjepan Bäuerlein imenovao ga je duhovnikom sjemeništa (1951. - 1959.). Kroz to vrijeme predavao je u Bogoslovnom sjemeništu svjetovnu povijest, ascetiku, mistiku, liturgiku. Kao duhovnik mnogo je preveo i izdao duhovne literature.²⁷ Godine 1959. uhićen je zajedno s drugim profesorima i klericima i osuđen na 7 godina

²⁵ Usp. K. PAVIĆ, *Povijest đakovačkih tiskara*, Izd. Muzej Đakovštine Đakovo, Đakovo, 1987., str. 86 - 89.

²⁶ Usp. /M. PAVIĆ - M. CEPELIĆ/, *Josip Juraj Strossmayer biskup bosansko-djakovački i srijemski. god 1850. - 1900.*, Zagreb, Tisak Dioničke tiskare 1900. -1904., str. 931.

²⁷ Bibliografiju izdanih djela vidi u M. SRAKIĆ, *Bibliografija*, br. 56, 221 - 226, 259, 276, 277, 417 - 419, 514, 521, 522, 525, 533, 588.

strogog zatvora.²⁸ Nakon dvije i po godine amnestiran je i imenovan biskupskim tajnikom, prebendarom stolne crkve, generalnim ceremonijarom katedrale, katedralnim penitencijarom. Kanonikom arhi-đakonom imenovan je 1966., a kasnije je promaknut u službu kanonika kustosa. Za vrijeme bolesti biskupa Bäuerleina postavljen je za generalnog (1973.), a poslije njegove smrti i za kapitularnog vikara (1973. - 1974.). Sljedeće godine (9. 2. 1974.) imenovan je i (17. 3. 1974.) posvećen za biskupa đakovačkog i srijemskog. Katolički bogoslovni fakultet dodijelio mu je doktorat iz teologije "honoris causa" (23. 2. 1989.). Bio je apostolski administrator Vrhbosanske nadbiskupije (od 19. 4. 1990. do 19. 1. 1991.). Papa Ivan Pavao II. prihvatio je 6. veljače 1997. njegovu zahvalu na službi biskupa i stavio ga u stanje mira.²⁹

U tom trenutku *Glasnik* je jedini teološki-pastoralni časopis kao i časopis za svećeničku izgradnju na cijelom području tadašnje Jugoslavije. U novoj situaciji list je dobio novo ime i novi oblik. Iz sadržaja razabiremo da prevladavaju rubrike: Okružnice Biskupskog ordinarijata, Članci, Upute i obavijesti, te Vijesti. Nastavljaju se objavljevati uvodnici s latinskim naslovima, koji su izuzetno vrijedni članci za osobnu izgradnju svećenika. Kako se može razabrati iz sačuvanih rukopisa, autor im je uglavnom tadašnji profesor katehetike i kasnije đakovački biskup Stjepan Bäuerlein. Sadržaj je prilagođen svećeničkoj osobnoj izgradnji i pastoralnom djelovanju. Od 1953. godine Biskupski ordinarijat Đakovo počeo je izdavati ciklostilom "Obavijesti i okružnice" i tako je *Vjesnik* prestao biti službeno biskupijsko glasilo. To je trajalo do 1994. godine kad se obavijesti i vijesti vraćaju u *Vjesnik*.

Nastala je i poteškoća s obzirom na tisak *Vjesnika*, naime 1954. godine radnici Gradske tiskare u Đakovu nisu ga htjeli tiskati, pa je uredništvo bilo prisiljeno potražiti drugu tiskaru. Taj posao preuzelo je Grafičko preduzeće "Jovan Popović" u Beogradu, u kojem je *Vjesnik* tiskan od 5. broja 1954. do 2. broja 1955. godine, kada ga je preuzela prijašnja tiskara koja je promijenila ime u "Obrtno poduzeće Đakovo".³⁰

Pretpatnika i suradnika bilo je sa svih strana, od Ohrida do Jesenica, od Subotice do Dubrovnika. Nažalost, od 1948. pa sve do 1963. godine autori članaka su ostali nepotpisani. Razlog je razumljiv, uredništvo ih je htjelo zaštititi od mogućih progona od strane komunističkih vlasti. Tek kod nekih prijevoda stoji naznačeno tko je autor (npr. Bliekast, Papini, kard. Suhard). Urednik je odgovornost preuzeo na sebe, i kroz to vrijeme bio je jedanput pozvan na saslušanje zbog jednog uvodnika, ali se ni suvremenici ne sjećaju o kojem je uvodniku riječ. Iz Urudžbenog zapisnika saznajemo imena tek nekih autora. To

²⁸ Usp. M. SRAKIĆ, "U ime naroda". *Proces protiv profesora, svećenika i bogoslova Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu 1959 - 1960*, u *Diacovensia*, God. II, 1, 1994., str. 23 - 57.

²⁹ Usp. *VDB* 122, 1994., br. 6. i br. 9. Cijeli broj 6 je posvećen biskupu Ćirilu Kosu.

³⁰ Usp. spomenute brojeve *Vjesnika* navedenih godišta.

su: Mitar Dragutinac, s člancima o srijemskim mučenicima, Josip Ivić, župnik, o. Martin Kirigin, benediktinac s člancima s područja liturgijske obnove, Franjo Jungert, župnik, Stjepan Bulat, Varga Gejza, o. Ante Crnica OFM, dr. Dinko Dubrović, dr. Ivan Škreblin (Zagreb), Antun Specijarić, Vojko Devetak, Žarko Brzić, Mario Oblak (Zadar), Vladimir Dumbović, dr. Srećko Bošnjak, Msgr. Ivan Vlašić (Banja Luka), Ivan Žufić (Labin), Budislav Benvin (Split), Ivan Kujundžić (Subotica), Srećko Bezić (Makarska), dr. Emanuel Krajnović (Letnica), Josip Pašić (Pakrac), dr. Čedomil Čekada (Sarajevo), koji je neko vrijeme pisao uvodnike, Ivan Benlić (Kali). Korizmene poslanice biskupa Antuna Akšamovića objavljuju se do 1950. godine kao i pastirska pisma Biskupa Jugoslavije te enciklike i poruke papa. Od 1952. godine počinje se objavljivati građa za propovijedi, što je postalo omiljeno štivo svih svećenika. Naročito su vrijedni članci s područja liturgijskog života. *Vjesnik* je budno pratio liturgijsku obnovu, najprije onu malu za vrijeme Pija XII. a poslije veliku za vrijeme i poslije Drugog vatikanskog koncila.

15. Vilim Hirschenhauser (1960. - 1984.)

Nakon uhićenja duhovnika Bogoslovnog sjemeništa vlč. Ćirila Kosa, 5. listopada 1959. godine, prestao je biti odgovornim urednikom dr. Zvonimir Marković, a glavnim i odgovornim urednikom imenovan je vlč. Vilim Hirschenhauser, aktuar Biskupskog ordinarijata, "regens chori", nastavnik pjevanja u Bogoslovnom sjemeništu. Rodio se u Ogulinu 14. 5. 1925. godine, gdje je završio osnovne škole i prvi razred gimnazije, ostale razrede završio je u Banja Luci na trapističkoj klasičnoj gimnaziji. Filozofsko-teološke studije započeo je kod trapista, a završio u Đakovu, gdje je i zaređen za svećenika 8. 7. 1951. Nakon ređenja imenovan je aktuarom Biskupskog ordinarijata. Tu je službu vršio dugi niz godina (1952. - 1974.). U isto vrijeme bio je imenovan župnim vikarom u Đakovu, učiteljem pjevanja na Visokoj bogoslovnoj školi, redovitim propovjednikom u stolnoj crkvi, prebendarom i penitencijarom. Kao "regens chori" od prvih godina svećeništva vodi katedralni zbor. Kao dobar poznavatelj njemačkog jezika dugi niz godina obavljao službu referenta za Internacionalni Caritas i druge međunarodne karitativne ustanove. Biskup Ćiril Kos imenovao ga je (1974.) kanonikom kustosom i tu službu u kaptolu vrši i danas. Osim toga imenovan je kanonikom penitencijarom. Odlikovan je čašću Kapelana Njegove Svetosti (1983.).³¹

Vilim Hirschenhauser je službu urednika obnašao punih 25 godina. Kroz to vrijeme bio je četiri puta pozvan na saslušanje u Sekretarijat Unutrašnjih poslova (SUP), najviše radi članaka o pastoralu mladih, ali nikad nije bio osuđivan. U to vrijeme Koncil je najavljen, održan i krenuo u ostvarenje zaključaka i smjernica. Tada su se na našim prostorima pojavili novi teološki

³¹ Usp. M. SRAKIĆ, *Stolni kaptol bosanski ili đakovački i srijemski u Đakovu*, u *Nav. dj.* str. 294.

časopisi, odnosno obnovili stari koji su zabranjeni 1945. godine. Slovenija je krenula svojim putem sa časopisima na slovenskom jeziku. Broj pretplatnika je opao, a suradnici su i dalje ostali anonimni.

Nakon Koncila naša se teološka javnost okupila oko dva centra: Đakovačkog *Vjesnika* i Zagrebačkih revija i novina. Vjesnikovi su više naginjali čuvanju staroga, drugi su "krenuli naprijed". Dolazilo je povremeno i do polemike, naročito u vezi s člancima i stavovima dr. Čedomila Čekade.³² Neki su se ustručavali pisati u *Vjesniku* da ih se ne svrsta u "konzervativne". Urednik se neko vrijeme morao boriti za dovoljan broj suradnika. Prigodom 100. obljetnice izlaženja tadašnje Uredništvo je skromno priznalo: "I u ovo naše, poslije koncila vrijeme, "Vjesnik" nije na glasu "modernog", "suvremenog" lista. Ima i prigovora, koji - u ime naglašene slobode - ne želimo prigušiti. Ali smo uvjereni, da on nije izdao Sabor. Niti bilo koje njegove nauke. Nije rušio staro, nego nadograđivao. Nije negirao prijašnje, nego produbljivao. Nije prezirao stare vidove problema i života, nego naglašavao nove".³³ Od prvog broja 1969. *Vjesnik* ima podnaslov *Revija za pastoralnu orijentaciju svećenika*. U vrijeme tog urednika *Vjesnik* je obilježio 100. obljetnicu izlaženja i tom zgodom primio je priznanje i od Državnog tajništva u Rimu.³⁴

Suradnici u to vrijeme bili su dr. Čedomil Čekada (Sarajevo), dr. Dragutin Kniewald (Zagreb), J. B. Marušić, Marko Perić (Mostar), o. Stjepan Schmidt (Rim), dr. Mako Pelosa (Rijeka), Msgr. Franjo Kuharić (Zagreb), dr. Ivan Kopic (Đakovo), o. Aleksandar Barbalić DI, o. Petar Ribinski DI, Mons. Gracija Ivanović (Kotor), dr. Rudolf Römer (Đakovo-Sarajevo), Mato Bešlić, Antun Pilepić (Split), Ivan Dugi, o. Josip Badalić DI, o. Bono Mazić TOR, Josip Ivić (Đakovo), Gejza Varga, o. Mirko Polgar DI, Ivan Šešo (Đakovo), o. Stanko Weissgerber DI, Žarko Brzić, o. F. Carev OFM, o. Mijo Škvorc DI, dr. Robert Paulović, laik (Petrovaradin), dr. Josip Kribl (Zagreb), dr. Ivan Rogić (Đakovo), dr. Srećko Bošnjak (Mostar), Ivan Vlašić (Banja Luka), dr. Đuka Marić (Đakovo), Spectator (pseudonim), dr. Josip Buturac (Zagreb), Mato Bogišić (Cavtat), dr. Jordan Kuničić OP, Hrvoje Bošnjanić (pseudonim), Franjo Gruić (Đakovo), Rudolf Šverer, o. Augustin Pavlović OP, Branko Krilić OFM, Mato Zovkić (Sarajevo), o. Gvido Lebret DI, (prijevod), dr. Ivan Zirdum (Đakovo), Nikola Pavičić SDB, Uskok (psudonim), Stjepan Bulat (Đakovo), Jonatan (psudonim), Ante Dračevac (Dubrovnik), Roman Miz

³² Usp. Č. ČEKADA, *Kuća na kamenu. Koncilski problemi Crkve*. Članci i rasprave, Izdaje i odgovara don S. BATINIĆ, Đakovo, 1970. U tom izdanju autor je objavio svoje članke što ih je objavljivao u *Vjesniku* i u drugim časopisima i novinama.

³³ *Jubilej našega "Vjesnika" (1873. - 1973.)*, u VDB XXVI (CI) 1973., br. 1, str. 3.

³⁴ DRŽAVNO TAJNIŠTVO, *Kardinal Villot "Vjesniku Đakovačke biskupije"*, "Ovaj značajan jubilej je zaista zgoda da se dostojno proslavi i istakne dugi vijek toga pothvata, a ujedno da se spomene i bez sumnje velika korist, koju je to glasilo obilno donosilo već od vremena Biskupa Strossmayera i đakovačkom kleru i svemu Božjem narodu", u VDB 26(101), 1973., br. 1, str.. 5.

(Križevci), Vladimir Pavlinić (Zagreb), Marijan Kovač OFMConv., Željko Pavličić (Đakovo), Damjan Raguž (Mostar), dr. Teleki Bela (Subotica), o. Albin Škrinjar DI, Marko Majstorović (Đakovo), Mirko Validžić (Zagreb), Matija Nikolin (Đakovo), o. Rajko Radišić OFM, o. Ivan Kukula DI, dr. Ivan Pavić (Pazin), Mirko Novak (Đakovo), o. Zlatan Plenković OP, o. Martin Kirigin, o. Vladimir Pribanić DI, Franjo Zubak, Zvonko Pažin (Đakovo), dr. Pero Aračić (Đakovo), Pavao Madžarević (Đakovo), Mons. Ćiril Kos, Marin Srakić, don Cvitan Radišić (Mostar), Ratko Perić (Mostar), Lojzika Ulman (laik), Antun Jovanovac, o. Josip Antolović DI, o. Mato Rusan DI, o. Tomo Vereš OP, o. Jurica Šalić OFM, o. Ladislav Marković OCD, dr. Nikola Škalabrin, Vladimir Merćep (Rim), Josip Franulić (Hvar), mr. Antun Kolarević (Đakovo), M. V. Čelkanović, o. Robert Bacsvary DI, Juraj Lončarević (laik), Josip pelc (Đakovo), o. Ivan Cindori DI, Mirko Mihalj (Split), dr. Zvonko Baotić (Sarajevo), Živan Bezić (Split), dr. Nikola Dogan, Radovan Grgec (laik), Slavko Vranjković (Đakovo), Tadija Pranjčić (Đakovo). Posebnu pažnju izazvali su prilozi pod pseudonimom Uskok i Tikić-Takić sa svojim "bockavim" (svadljivim) tonom.

16. Dr. Nikola Dogan (1985. - 1990.)

Nakon 25 godina uredništva službu glavnog i odgovornog urednika preuzeo je dr. Nikola Dogan, profesor fundamentalne teologije na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu. Rodio se u Hrtkovcima 2. 1. 1944. godine, gdje je završio osnovnu školu. Bogoslovne nauke započeo je u Đakovu, a potom je poslan u Germanicum u Rim. Tamo je na Gregorijani završio teološke studije i postigao doktorat iz fundamentalne teologije. Nakon studija imenovan je profesorom fundamentalne teologije (1979.), crkvene glazbe na Visokoj bogoslovnoj školi i Gimnaziji "J. J. Strossmayer" u Đakovu, prebendarom, prefektom Malog sjemeništa - Liceja (1980. - 1989.). Obnašao je službu prefekta Bogoslovnog sjemeništa (1983. - 1984.), prorektora VBS-e (1981. - 1982.) i Teologije (1995. - 1997.), direktora Gimnazije "J. J. Strossmayer" (1990.). Kanonikom kantorom imenovan je 1983. godine. Promicatelj je crkvene glazbe na području Đakovačke i Srijemske biskupije. Bio je prvi urednik časopisa "Diacovensia". Sudjelovao je na više znanstvenih skupova i objavio niz članaka s područja teologije.³⁵

Uz njega je osnovano i uredničko vijeće s još četiri člana: dr. Pero Aračić, Antun Jarm, dr. Marin Srakić, dr. Andrija Šuljak. Kasnije se broj članova uredničkog vijeća povećao. Osim njih tu je i dvadesetak stalnih suradnika sa svih strana. Urednik je odmah obavijestio čitalačku javnost da "Vjesnik želi biti pomoć, ohrabrenje i odah u časovima napora. Naša je želja da Vjesnik uđe u

³⁵ Usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji u bogoslovnom sjemeništu i profesori na teologiji u Đakovu od 1806. - 1996.* Nav, dj., str. 209 - 210.

sve pore svećeničkog života, da istraži i one mogućnosti koje su možda već i zaboravljene. *Vjesnik* bi želio biti i poziv na suradnju, izmjenu misli i iskustava”.³⁶ U *Vjesnik* su ušle nove stalne rubrike: Listajmo s urednikom, u kojoj je urednik svaki puta ukratko proveo čitatelja kroz pojedini broj i upozorio na pojedine članke. Zatim, “Pokucajmo na svoja vrata” (riječ biskupa). U *Vjesniku* se pojavljuju veći članci, razgovori, kraći prilozi, zatim neizostavno “Riječ” kao homiletska građa, razmišljanja.

U Uredničkom vijeću posebno mjesto ima Antun Jarm,³⁷ koji je stvarno preuzeo službu tehničkog urednika koju obavlja i danas. *Vjesnik* je dobio novi vanjski izgled, a unutrašnjost je “oplemenjena” vinjetama, slikama i sl. Već u prvoj godini novog urednika slavi se “Metodova godina” s međunarodnim simpozijem i proslavom u Đakovu. *Vjesnik* prati tu godinu i događanja, a 1989. godine Đakovačka ili Bosanska i Srijemska biskupija slavi 750. obljetnicu prvog spomena imena grada Đakova. Već sljedeće godine obilježava se 175. godišnica rođenja biskupa Josipa Jurja Strossmayera kojoj *Vjesnik* posvećuje značajan prostor. Iste godine (1990.) imenovan je za pomoćnog biskupa Marin Srakić, jedan od članova uredništva.

S novim uredništvom stari suradnici ostaju, a javljaju se i novi i u Đakovu i izvan njega. To su dr. Nikola Dogan, Ćiril Kos, dr. Marin Srakić, dr. Andrija Šuljak, Antun Jarm, dr. Pero Aračić, Đuro Hranić, dr. Zvonko Pažin, mr. Ivan Šešo, Luka Vincetić, Slavko Vranjković, Mirko Novak, mr. Marko Tomić, mr. Luka Marijanović, Željko Pavličić, Gejza Varga, Đuro Gašparović, Vlatko Poljičak, Ivan Zirdum, Vinko Dubravac, Luka Strgar, Franjo Gruić, mr. Josip Majdandžić, Tadija Pranjić, Nikica Mihaljević, Vlatko Dugalić, prof. Petar Strgar, mr. Antun Kolarević, Marinko Božić.

Strani suradnici su: kard. Franjo Kuharić, dr. Nikola Hohnjec (Zagreb), dr. Tomislav Ivančić (Zagreb), dr. Stjepan Kušar (Zagreb), mo. Izak Špralja TOR, o. Bono Zvonimir Šagi OFMCap., dr. Mato Zovkić (Sarajevo), dr. Želimir Puljić (Mostar), o. Antun Weissgerber D.I., s. Hijacinta Hobljaj, s. Deodata Kočonda, dr. Marin Barišić (Split), dr. Ivan Golub (Zagreb), dr. Frane Franić (Split), mr. Metod Pirih (Koper), dr. Alojzije Šuštar (Ljubljana), dr. Josip Jakšić (Zagreb), Andrija Kopilović (Subotica), mr. Ivan Prenda (Zadar), dr. Vladeta Jerotić (Beograd), o. Marijan Kovač OFMConv., dr. Miha Žužek (Ljubljana), dr. Ivo Hladek (Njemačka), dr. Mijo Škvorc (Zagreb), dr.

³⁶ N. DOGAN, *Izazov nepoznatog*, u *VDSB* 38(113), 1985., br. 1. str. 1.

³⁷ Rodio se u Gundincima 12. 6. 1935. godine. Teološke škole završio je u Đakovu, za svećenika zaređen 6. 3. 1960. Bio je kapelan u Čepinu (1960.), upr. žup. u Rokovcima-Andrijaševcima (1960. - 1963.), upravitelj župe Cerna (1963.), župnik u Osijeku VI. (Retfala) (1961. - 1971.), ravnatelj ekonomata biskupije (1971. - 1989.), rektor samostanske crkve (1974. - 1985.). Bio je član Administrativnog vijeća, član Zbora savjetnika u više mandata. Predavao je crkveno pjevanje (1978. - 1979.), župnu administraciju od 1978. do danas. Preveo je i izdao niz knjiga duhovnoga sadržaja.

Felix Višnjic (pseudonim dr. Srećka Bošnjaka), o. Bonaventura Duda OFM, o. Marijan Gajšak DI., s. Maneta Mioč, s. Snežana Večko, mr. Mirko Bulat (Osijek), Ivan Došlin (Zagreb), Josip Klarić (Zagreb), dr. Ive Mažuran (Zagreb), dr. France Oražem (Ljubljana), dr. Antun Škvorčević, o. Jure Šimunović OFM, dr. Marijan Žagar (Rijeka), o. Mato Rusan DI, Luka Vuco (Split), don Žarko Brzić (Zadar), Slavko Kovačević (Zagreb), dr. Rudi Paloš SDB, dr. Josip Baloban (Zagreb), dr. Josip Kribl (Zagreb), dr. Emanuel Hoško OFM, dr. Mijo Korade DI, s. Edita Marić, s. Alda Blažek, s. Marija Babić, s. Kasilda Vidović, s. Terezija Sapun, s. Julijana Parić, s. Lucija Marinović, s. Egidija Galić, o. Bogdan Cvetković OFM, o. Pero Sabolić DI, s. Zorka Kojaković, dr. Lush Gjergji (Priština), s. M. Edith Budin, s. Klaudija Đuran, Jakov Jukić (Split), dr. Vinko Potočnjak (Ljubljana), dr. Alfred Schneider, dr. Tonči Trstenjak DI., dr. Drago Šimundža (Split), dr. sci. med. Pal Ungar (Subotica), dr. Divna Zečević (Zagreb), don Božidar Medvid, s. Augustuna Dominković, Ratko Šešan, s. Mariangela Žigrić.

17. Mr. Marko Tomić (1990. - 1994.)

Od 9. broja 1990. uredništvo *Vjesnika* je preuzeo mr. Marko Tomić, profesor biblijskih znanosti. Rođen je u Harkanovcima 28. 11. 1952. godine. Teološke studije pohađao je u Đakovu, gdje je i zaređen 29. 6. 1977. godine. Nakon ređenja postao je kapelan u Osijeku I. (1977. - 1978.). U Rimu je upisao i magistrirao biblijsku teologiju (1978. - 1984.). Nakon povratka postaje profesor grčkog jezika (1984.), traktata *De Mysterio Christi* (1985.), sada je profesor biblijskih znanosti. Od drugih službi bio je tajnik VBŠ-e (1989. - 1991.), rektor samostanske crkve (1985. - 1987.).³⁸

Bila su to vrlo teška vremena. Nakon oduševljenja zbog samostalnosti domovine brzo dolaze dani, mjeseci i godine rata i poraća. U Hrvatskoj se nešto dogodilo, krenulo se putem demokracije, zato je i urednik pozvao da ne ostanemo na starome, nego da iskoristimo šansu. U *Vjesniku* se pojavljuju doista nove, u komunističko doba nezamislive teme, kao npr. Svećenik i politika. Zbog ratnih opasnosti Bogoslovno sjemenište zajedno sa Školom odlaze u Austriju, u Mattersburg. Rat je poremetio suradnju, mogućnost redovitog izlaženja, odnosno on izlazi povremeno kao dvobroj. Ratni vihor onemogućio je slanje *Vjesnika* nekim pretplatnicima, a njima mogućnost plaćanja pretplate.

Sve više su se javljale i poteškoće s Grafičkim poduzećem "Tipografija" u Đakovu, u kojem se - kao nasljedniku Biskupijske tiskare - *Vjesnik* tiskao, uz spomenuti mali izuzetak, od 1948. godine. Uredništvo povjerava 1993. godine

³⁸ Usp. M. SRAKIĆ, *Odgovitelji...*, Nav. mj. str. 234.

tiskanje *Vjesnika* MC "Glas Slavonije" dd Osijek, i tako se on ponovno vraća u Osijek gdje su tiskana prva godišta *Glasnika*.

S novim urednikom javljaju se i novi suradnici iz đakovačkoga klera: mr. Ivan Ćurić, Josip Kalmar, dr. Nikola Škalabrin, Dražen Kušen, Josip Antolović, Ivan Jurić, mr. Mato Bešlić, Ivica Šola, Marin Knežević, Marko Kljajić, Florijan Kvetek, Robert Farkaš, Stjepan Bogdanić, Antun Dević, Stjepan Maroslavac, Ante Mihaljević, Ivan Lenić, Tomislav Kovačić, Ivica Rebić, Vinko Brezovar.

Njima se pridružuju suradnici iz drugih krajeva: kard. Joseph Ratzinger (prijevod), dr. Anton Stres (Ljubljana), dr. Milan Šimunović (Rijeka), kard. Franjo Kuharić, Ante Sekulić (Zagreb), Juraj Klarić, dr. Marijan Jerko Fućak OFM, mr. Božo Odobašić (Sarajevo), dr. Ivan Šporčić (Rijeka), dr. Karlo Višaticki (Banja Luka), dr. France Rozman, Božica Valenčić (Osijek), Franc Cerar DI, dr. Josip Beljan, dr. Bonaventura Duda OFM, Josip Prološčić, Stanko Radić OFM, dr. Mato Zovkić (Sarajevo), s. Meri Gotovac, s. Ankica Tomas, s. Lucila Zovak, o. Martin Kirigin OSB.

18. Dr. Đuro Hranić (1994. -)

Od 1994. godine uredništvo je preuzeo dr. Đuro Hranić, profesor dogmatike. Rodio se u Ceriću (župa Nuštar) 20. 3. 1961. godine. Teološke škole učio je u Đakovu na VBS-i. Za svećenika je zaređen 29. 6. 1986. godine. Bio je župni vikar u Osijeku 3 (1986. - 1987.), asistent studija za laike (1993.). Studirao teologiju na Gregorijani u Rimu gdje je stekao doktorat iz dogmatske teologije (1987. - 1993.). Bio je prefekt discipline i studija u Bogoslovnom sjemeništu (1993. - 1996.). Sada je profesor dogmatike (1993.), prorektor Teologije u Đakovu. Objavljivao je članke teološkog sadržaja najviše u *Vjesniku*.³⁹

Novi urednik je najavio da *Vjesnik* želi biti revija ne samo za pastoralnu orijentaciju svećenika, nego "onih krštenika koji se aktivno uključuju u pastoralno poslanje đakovačke i srijemske Crkve". Želi biti izraz zajedničke suodgovornosti. On ostaje otvoren i svim pastoralnim djelatnicima izvan Đakovačke i Srijemske biskupije.⁴⁰

Iz tog vremena *Vjesnik* dobiva ne samo veći broj stranica - od nekadašnjih 200 stranica narasta na 800 - nego i veću vrijednost sadržaja, a iz broja u broj on sve snažnije ostvaruje svoj plan: pružati pastoralnu orijentaciju. Moramo priznati da pohvale koje čujemo o *Vjesniku* zaslužuje u prvom redu glavni i odgovorni urednik, koji između ostaloga dosta lako nalazi suradnike, a priloga ima toliko da ih ne može sve uvrstiti.

³⁹ *Ondje*, str. 213.

⁴⁰ Usp. Đ. HRANIĆ, *Povratak izvorima*, u *VĐSB* 122, 1994., br. 4, str. 73.

Od domaćih suradnika svećenika i klerika: mr. Marko Tomić, Marin Srakić, Ćiril Kos, Antun Jarm, Ivan Matijević, mr. Ivan Šešo, dr. Zvonko Pažin, mr. Vladimir Dugalić, dr. Nikola Dogan, Peter Fischer, Marko Kljajić, mr. Josip Majdandžić, Ilija Martinović, Andrija Vrbanić, Mirko Jokić, Josip Kalmar, Ante Markić, Stjepan Belobrajdić, Vinko Brezovar, Stjepan Podboj, Slavko Vranković, Mirko Novak, mr. Josip Bernatović, Dražen Kušen, Ivan Lenić, Petar Ćorluka, Martin Radman, Ivica Rebić, dr. Pero Aračić, Robert Farkaš, Luka Strgar, Stjepan Maroslavac, mr. Marko Jerković, mr. Ivan Ćurić, mr. Luka Marijanović, dr. Slavko Platz, Ivica Šola, Antun Bačić, Adam Bernatović, Tadija Crnjak, Marin Knežević, Stjepan Radić, dr. Nikola Škalabrin, dr. Andrija Šuljak, Zlatko Rajčević, Ivica Čatić, Marko Milinković, Ivan Jurić, Dinko Kalmar, Markan Kormanjoš, Mario Spajić, Ivo Andrić, Drago Tukara, Andrija Đaković, mr. Antun Kolarević, Ivan Tunjić, Petar Vidović, Jozo Duspara, mr. Đuro Gašparović, Ivan Lukačević, Ivica Pažin, David Sluganović, Froq Zefiq, Tomislav Ćorluka, Ivo Džinić, Josip Ivešić, Željko Tovilo, mr. Franjo Gruić, dr. Ivan Zirdum, Adam Tabak, Marko Bubalo, Nedjeljko Čutura, Pavao Madžarević, Ivica Raguž, Mato Gašparović, Fabijan Svalina, Mirko Bingula, Ivan Tunjić, Mato Lešić, Antun Drenjančević, Josip Plavšić, Boško Rimac, Gejza Varga.

Suradnici iz drugih biskupija, redovničkih zajednica i laici: mr. Slavko Zec (Krk), dr. Tomislav Ivančić (Zagreb), Žarko Brzić (Zadar), Tonči Jelinčić (Hvar), Franjo kard. Kuharić, nadb. Ivan Prenda i Marijan Oblak (Zadar), dr. Adalbert Rebić (Zagreb), dr. Bernardin Škunca OFM, dr. Stjepan Baloban (Zagreb), s. Marija Bajić, dr. Josip Baloban (Zagreb), dr. Zvonimir Kurečić (Zagreb), dr. Stjepan Kušar (Zagreb), Danijel Labaš Jr. (Zagreb), o. Špiro Marasović OFMConv., o. Bono Zvonimir Šagi OFMCap., Ivan Šaško (Zagreb), dr. Milan Šimunović (Rijeka), dr. Milan Špehar (Rijeka), dr. Tomislav Zdenko Tenšek OFMCap., dr. Anton Benvin (Rim), dr. Mile Bogović (Rijeka), mr. Jure Bosančić D.I., s. Hijacinta Marija Hoblaj, o. Stjepan Novoselec OFMCap., s. Beata Prkačin, dr. Želimir Puljić (Dubrovnik), s. Estera Radičević, s. Ignacija Ribinski, dr. Antun Škvorčević (Zagreb), dr. Mato Zovkić (Sarajevo), Valter Župan (Krk), Vladimir Šeremeta (Ukrajina), dr. Tomislav Bondulić (Zadar), dr. Josip Grbac (Rijeka), Mijo Nikić, dr. Ivan Šarčević (Sarajevo), s. Meri Gotovac, s. Ksenija Majstorović, s. Ankica Tomas, o. Albert Thielmeier (Podvinje), dr. Ivan Dugandžić OFM., dr. Nikola Hohnjec (Zagreb), o. Martin Kirigin, dr. Ante Mateljan (Split), dr. Ivan Šporčić (Rijeka), s. Marij Angela Žigrić, dr. Vlatko Badurina TOR, dr. Marijan Biškup OP, s. Valentina Mandarić, s. Ljiljana Radošević, dr. Manda Svirac, dr. Tomislav Šagi-Bunić OFMCap., dr. Marinko Vidović, Josip Šimić, Slavko Topić, s. Terezija Zemljčić, s. Deodata Kočonda, mr. Anton i Ivanka Peranić (Krk), s. Kata Zadro, s. Edith (Branka) Budin, Marijan Galeković, s. Mariangela Galić, s. Terezita Kalinić, o. Josip Koren OFM., Ivan Miklenić (Zagreb), Jozo Milanović, Ivan Milovčić, mo. Izak Špralja TOR., Vesna Mala

s.. Matija Stepinac (Zagreb), s. Rastislava Ralbovsky, Snežana Večko, Ivo Maroević, Josip Prološić, Mato Artuković, Miro Sirovina, Ernest Henau, Jakov Jukić, Krunoslava Kujavec, Perković Đurica, ak. Ivan Supek, Hrvoje Šerić. Vanesa Đurakić, Josipa Domaćinović, Monika Šimek, Krešimir Veselić, Suzana Vrhovski, Sabina Kiš, Snježana Majdandžić, Krunoslav Boras, Jadranka Ččak, Marija Matoković, Tonka Odobašić, Mato Batorović, Ratimir Sabo, Anto Škraba, Stjepan Androić, Ljiljana Bamburač, Gordan Črpić, dr. Vladimir Gruden, Marijan Jakubin, Vine Mihaljević, Ante Mrvelj, dr. Ana Pintarić, dr. Drago Šimundža (Split), Alica Wertheimer-Baletić, Sabina Kiš, Davor Jurčić, Elza Jurun, Marina Marinović, dr. med. Dražen Švigelj, A. Tomasović, Ana Volarić-Mršić, Josip Vrbošić, Suzana Župan, Krešimir Sever, Anđelko Akrap, Andreja Brajša-Žganec, mo. Josip Jerković, Mihalj Mirko (Split), Migotti Branka, dr. Nimac Stipe OFM., Tomo Šalić, Božica Štumfol, s. Terezija Zemljčić, Dražen Živić, Maja Biščan-Nushol, dr. Josip Kuhtić, Ivan Albrecht, Drago Iličić, Darko Tot, Andrija Lukinović.

Prijevod: E. Victor Frankl, Elisabeth Lukas, Oskar Seiler, Karl Lehmann, Walter Kasper, Bernhard Wenisch, Karl Rahner, Willy Bünther-Mäder, Lino Ciccone, Godfried Danneels, Avery Dulles, Gotthard Fuchs, Klemens Deiner, James V. Shall, Katalin Balthasar, Szolt Balthasar, Mario i Marta Essert, Nela Williams, Edgard Josef Korherr, Jakob Sint, Paul Post, Helmut Renöckl, Leo Scheffczyk, Gabriel Maria Steinschulte, Giulio Einaudi, Jože Golinčik, Giuseppe Pellegrino, Asztrik Verszegi.

ZAKLJUČAK

Kad bismo htjeli sažeti, tko je to sve surađivao u *Vjesniku* od njegovih početaka do danas, tada bismo mogli ustvrditi da su u znatnoj mjeri to bili profesori Teologije u Đakovu, napose u nekim razdobljima njegova izlaženja, a uz njih ostali članovi prezbiterija Đakovačke i Srijemske biskupije. Njima su se pridružili brojni drugi suradnici: iz Zagreba, Splita, Rijeke, Sarajeva, Ljubljane, Subotice, Mostara, Krka, Poreča i Prištine, zatim članovi brojnih redovničkih muških zajednica, kao što su franjevci, isusovci, salezijanci, kapucini, benediktinci, a u novije vrijeme redovnice. Sudjelovali su brojni biskupi: Josip Juraj Strossmayer, o. Marijan Šunjić, Anđelko Voršak, Ivan Krapac, Antun Akšamović, Stjepan Bäuerlein, Ćiril Kos, Marin Srakić, Đuro Gašparović, Josip Lang, kard. Franjo Šeper, kard. Franjo Kuharić, Mijo Škvorc, Antun Škvorčević, Želimir Puljić, Frane Franić, Metod Pirih, Alojz Šuštar, Marijan Oblak, Ivan Prenda, Marin Barišić. U novije vrijeme sve češći suradnici su laici.

Iako je bilo oscilacija u vrijednosti sadržaja, ipak njezina razina nije padala, nego rasla, kao što je to priznalo uredništvo časopisa "Cerkev v

sedanjem svetu” prigodom 20. obljetnice *Vjesnika*,⁴¹ i kao što to možemo čuti i danas sa svih strana. Svojom znanstvenom razinom ali i suradništvom i tematikom ovaj časopis je prerastao ne samo svoj naslov nego i granice biskupije. On je kroz više desetljeća bio interdijecezanskog i internacionalnog karaktera ne samo u doba kad nakon drugog svjetskog rata nije imao konkurencije. On je to i danas.

⁴¹ “Že 20. leto prihaja med nas ta odlični *Glasnik* zdravega duhovnišega življenja in tesne povezave s Cerkvijo. Ko ni bilo še nikogar, ki bi mogel ali si upal usmerjavati v tisku pastoralno delo duhovnikov, je iz Djakova prihajal *Vjesnik*, ki nas je budil k prisnemu krščanstvu in resnemu prizadevanju za delo v Gospodovem vinogradu. Ob jubileju smo mu hvaležni. Z veseljem ugotovljamo, da njegov nivo ni padal ampak je rasel...” usp. *Cerkev v sedanjem svetu*, br. 1-3, 1967., V. F.

***I REDATTORI E COLLABORATORI IN "GLASNIK /
VJESNIK ĐAKOVAČKE I SRIJEMSKE BISKUPIJE" DAL 1873
AL 1997***

Riassunto

In questo articolo, l'Autore ha presentato i 18 redattori e tanti collaboratori della rivista diocesana Glasnik (dopo la seconda guerra mondiale Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije). Tanti fra loro erano i professori della Teologia di Đakovo o sacerdoti diocesani. Dall'altra parte, non ci sono tante diocesi che possono vantarsi della tradizione della rivista diocesana con 125 anni della pubblicazione permanente. Durante questo lungo periodo, la rivista diocesana aveva sempre l'orientamento pastorale, fino ad oggi. E' una delle migliori riviste pastorali in Croazia.